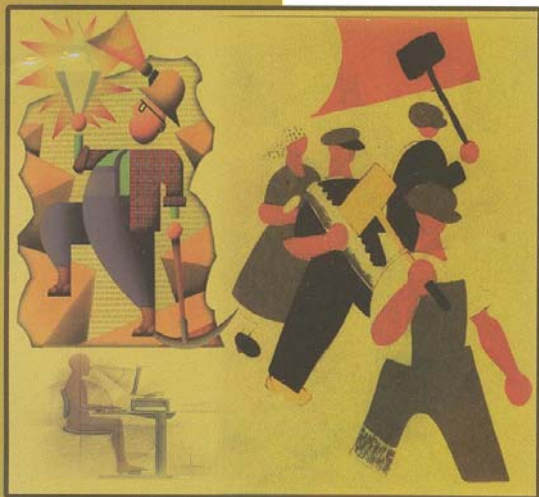

بیماریهای شغلی

معاونت سلامت
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

مرکز سلامت محیط و کار

محیط کار به تنهایی عامل بیماری زایی نیست بلکه شرایط ، تفکر شخص و عدم رعایت اصول بهداشت نیز از عوامل تشدید کننده می باشد.

بیماریهای شغلی دارای مدت مسئولیت هستند و آن مدتی است که کارگر بعد از قطع تماس با عوامل بیماریزای محیط کار ، علائم بیماری را بروز میدهد، در این صورت است که بیماری او ناشی از کارشناخته می شود.

مدت مسئولیت ، مسئولیت کارفرما و (بیمه گر) در قبال کارگر است.

در مدت زمانی که کارگر در محیط آلوده و بیماریزا کار می کند، طبیعی است که مسئولیت هر نوع خطر از جانب محیط کار که کارگر را تهدید کند با کارفرما است علاوه بر آن حتی زمانی که کارگر از کار خود جدا شد در صورت بروز بیماری ناشی از کار بر عهده کارفرما است .

تمامی مشاغل دارای خطراتی هستند که باید آنها را شناخته و راههای جلوگیری از آنها را به کار بست: - کارگری که در واحد صنعتی با جیوه ، سرب و یا مواد شیمیایی سر و کار دارد، ممکن است دچار مسمومیت حاد و یا یک بیماری مزمن شود.

بیماریهای شغلی بیماریهایی هستند که به دلیل خصلت کار و در محیط کار که دارای عوامل زیان آور اثرگذار بر سلامت شاغلین هستند بوجود می آیند علیرغم اینکه بنظر می رسد اینگونه بیماریها از شیوع کمتری نسبت به سایر بیماریها برخوردارند، شواهد نشان دهنده آن است که گروه عظیمی از افرادی که به نوعی شاغل محسوب می شوند خصوصاً در کشورهای در حال توسعه مبتلا به اینگونه بیماریها هستند. بیماریهای شغلی در صورت بروز و ابتلا می توانند فرد مبتلا را ناتوان از انجام فعالیت ها نمایند. بروز بیماریهای شغلی می تواند بر اساس دو عامل پیشگیری کننده کاهش یابد

- ۱ - کنترل و ارزیابی مداوم در محیط کار
- ۲ - معاینات قبل از استخدام و معاینات دوره ای

بیماریهای شغلی در صورت تشخیص زودرس در مراحل اولیه قابل پیشگیری و کنترل است.

عوامل اثر گذار بر سلامت شاغلین چیست؟
محیط کار دارای عوامل مختلفی است که هر کدام می تواند برای کارگران وسایر افرادی که به گونه ای در معرض آن قرار گیرند سلامت آنها را تهدید نماید مانند:

- الف - عوامل شیمیایی محیط کار
- ب - عوامل فیزیکی محیط کار
- ج - عوامل بیولوژیکی محیط کار

- کارگر معدن در اثر گرد و غبار یا گازهای معدنی ،
دچار بیماری ریوی می شود.

- کشاورزان در معرض سموم ممکن است دچار
بیماری شوند.

- رانندگان ، خلبانان و کسانی که در کارگاههای
پر صدا کار می کنند دچار عوارض کاهش شنوایی
خواهند شد.

- افرادی که با مواد شیمیایی سر و کار دارند ممکن
است به بیماریهای پوستی ، تنفسی و .... دچار
شوند.

- کارمندان اداری به علت بی حرکتی و یا کم
تحركی و یا کار در نور ضعیف و غیر استاندارد می
توانند دچار بیماریهای اسکلتی ، عضلانی و چشمی
شوند.

**بیماریهای شغلی بر حسب عامل فیزیکی مولد
بیماری در محیط کار عبارتند از :**

الف - بیماریها و عوارض ناشی از گرما که ممکن
است دچار گرفتگی عضلانی ، گرمزدگی ، جوش
های گرمایی شوند.

ب - بیماریها و عوارض ناشی از سرما که ممکن
است دچار یخ زدگی ، هیپوترمی یا کاهش حرارت
مرکزی بدن و آسم و روماتیسم شود.

ج - بیماریها و عوارض ناشی از نور ، سبب ایجاد
خستگی اعصاب ، کاهش سلامت چشم و قدرت
بینایی و عدم دقت عمل در کار و کاهش رغبت در
کار .

د - بیماریها و عوارض ناشی از صدا ، سبب ایجاد

کری شغلی ، افزایش فشار خون ، کم خوابی ،
عصبانیت و ... شود.

ه - بیماریها و عوارض ناشی از ارتعاش سبب
ایجاد ضایعات استخوانی ، ضایعات بافت های نرم
، ضایعات مفصلی می گردد.

و - بیماریها و عوارض ناشی از تشعشعات یونیزان
و غیر یونیزان سبب بوجود آمدن ضایعه در مراکز
خونساز ، ضایعات دستگاه گوارش ، ضایعات
سیستم اعصاب مرکزی خواهد شد.

**بیماریهای شغلی را بر حسب عامل شیمیایی و
تأثیرات آن بر روی ارگانهای بدن می توان به
صورت ذیل دسته بندی کرد :**

۱ - مواد التهاب آور که محرک و دارای اثر
سوزاننده و تاول زا بوده سبب متورم شدن سطوح
مخاط مرطوب می شود و قسمت فوقانی دستگاه
تنفس را مورد حمله قرار می دهد مانند آلدئیدها ،
فرمالدئیدها ، گرد و غبار ، آمونیاک ، اسید کرومیک
، گازهای سولفور و سولفوریک تعدادی نیز
دستگاه تنفسی تحتانی را تحت تأثیر قرار میدهند
مانند تری کلرید آرسنیک ، بی اکسید و تری اکسید
ازت و ....

۲ - مواد خفگی آور : که به علت اختلال در
اکسیداسیون نسوج سبب خفگی خواهند شد که
خود دو دسته اند خفقان آور ساده و خفقان آور
شیمیایی

مواد خفققان آور ساده گازهایی هستند که از نظر فیزیولوژیکی بی اثر بوده بطور کلی با رقیق کردن هوا و اکسیژن موجود در هوای تنفسی سبب کاهش اشباع خون از اکسیژن می شود. مانند اتان و متان و ....

خفققان آور شیمیایی : به علت اثراتی که دارند از عمل حمل اکسیژن توسط خون از ریه ها جلوگیری می کنند و یا اکسیژنه کردن نسوج را ، هر چند هم که خون دارای اکسیژن کافی باشد به هم می زند مانند اکسیدوکربن ، سیانوژن ، اسیدسیانیدریک و ....

۳- مواد بیهوشی آور مخدر : که بدون عوارض شدید سیستمیک اثر می گذارند تعدادی از آنها رخوت آور بوده و بر روی سلسله اعصاب مرکزی تأثیر دارند مانند هیدروکربورهای استیلنی ، ترکیبات اتر ، کتونهای آلیفاتیک و .....

۴- سموم سیستمیک : که سبب صدمات عضوی به بعضی از اعضاء داخلی مانند کبد ، کلیه ها و ریه ها می شود . اغلب هیدروکربورهای هالوژنه ترکیباتی هستند که باعث تخریب سیستم خونساز می شوند. مواد شیمیایی همچنین می توانند سبب بوجود آمدن مسمومیت شوند از جمله آرسنیک ، آهن ، روی ، سرب ، کروم ، کادمیوم ، نیکل و همچنین حشره کش ها را نام برد.

بیماریهای ناشی از عوامل ارگونومیکی و روانی به سبب خستگی های مفرط ناشی از کار در اثر عدم تطابق ابزار کار با کارگر بوجود می آید.

لذا برای نگاهداری و ارتقاء سطح سلامت جسمی و روحی کارگران در همه مشاغل باید عوامل زیان آور محیط کار شناسایی ، اندازه گیری ، ارزیابی و کنترل شده و معاینات قبل از استخدام و دوره ای به منظورهای ذیل انجام پذیرد:

- تعیین سطح سلامت شاغلین
- تشخیص زودرس بیماریها و درمان آن
- انتخاب کارگران برای مشاغلی که متناسب با ظرفیت های جسمی و روانی آنان باشد.
- تطبیق ابزار کار با وضعیت جسمانی - روانی کارگر

- پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار
به خاطر داشته باشید برای پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار و ارتقاء سلامت شاغلین

- عوامل زیان آور محیط کار را شناسایی کنید.

- عوامل زیان آور را ارزیابی کنید.

- عوامل زیان آور را کنترل کنید .